

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo o delu Sveta za obrt za leto 1957

Svet za obrt se je v letu 1957 ukvarjal s politiko razvoja in usmerjanja obrtne dejavnosti na območju okraja. Do aprila je imel Svet deset članov. Z imenovanjem novih svetov 19. aprila 1957 je štel 14 članov. Ob priključitvi okraja Kočevje je bil v Svet imenovan en nov član. 8. novembra 1957, po izvolitvi novega OLO Ljubljana, je bil imenovan nov Svet z 12 člani, od katerih je 7 zaposlenih v obrtništvu.

V letu 1957 je Svet imel 11 sej, povprečna udeležba na sejah je bila 68,5%.

Svet si je program svojega dela postavil v smislu smernic okrajnega družbenega plana za leto 1957, ki predvideva povečanje vrednosti obrtniške proizvodnosti v družbenem sektorju z 12%, v zasebnem pa za 6%, nadalje razširitev mreže obrtnih obratov, pravilno politiko obdavčenja in določanja družbenih obveznosti ter smotno uporabo razpoložljivih investicijskih sredstev.

V zvezi s tem je Svet razpravljal o predlogu okrajnega družbenega plana in o rebalansu, o uporabi sredstev okrajnega investicijskega sklada, o davčni problematiki, o občinskih dokladah, o finančnih problemih nekaterih obrtnih podjetij in o polletni realizaciji plana obrti ter o vplivu planskih instrumentov za leto 1957 na obrtna podjetja z rednim obračunom. Svet je razpravljal tudi o osnutku uredbe o nabavni prodajni zadrugi, o uredbi o ureditvi in o opravljanju dimnikarske službe in o zadevah, ki spadajo v njegovo pristojnost po obstoječih predpisih. V zvezi s tem je Svet poleg navedenih načelnih zadev v svoji pristojnosti obravnaval 48 pritožb proti odločbam občinskih ljudskih odborov, od katerih je 11 pritožnikom ugodil, 37 pritožb pa je zavrnil.

Svet je obravnaval več prošenj za izdajo garancijskih izjav, od katerih je obema zboroma okraja priporočil izdajo 6 garancij.

Dalje je Svet v svoji pristojnosti potrdil gospodarskim organizacijam 13 investicijskih programov.

Občinski ljudski odbori so predlagali pritrditve za prenehanje ne-

katerih obrtnih obratov. Svet je k takim odločbam dal pritrditev v 4 primerih, odklonil pa v 2 primerih, in sicer za prenehanje pekarne v Domžalah in za prenehanje šivalnice v Kamniku. Svet je pri razpravljanju glede takih predlogov ugotavljal, da sprejemajo občinski ljudski odbori sklepe o prenehanju obrtnih delavnic brez temeljitejših analize in da niso vedno iskali možnosti, da se nerentabilne delavnice sanirajo in se niso ozirali na potrebe prebivalstva. V takih primerih, kjer je Svet ugotovil, da ni zadosti upravičenih razlogov za prenehanje obrtne delavnice, je predlog odklonil.

Za razvoj obrtnišтва v okraju Ljubljana je Svet določil smernice na svoji 1. seji v letu 1957. Po teh smernicah naj bi se predvsem zagotovil nadaljnji obstoj obrtnišтва s tem, da se občinskimi ljudskimi odbori priporoči izdajanje obrtnih dovoljenj vsem prosilcem, ki izpolnjujejo predpisane pogoje, da občinski ljudski odbori izvajajo glede obrtnišтва pravilno davčno politiko in da se investicijska sredstva iz občinskih oz. okrajnih investicijskih skladov smotno uporabljajo za razvoj obrtnišтва ne glede na sektor.

Pri izvajanju svoje politike je Svet svoje delo koordiniral z Okrajno obrtno zbornico.

Razvoj obrtnišтва v letu 1957

Svet je ponovno ugotovil, da obrt še vedno zaostaja za razvojem ostalih gospodarskih panog. Svet je zato nadaljeval s politiko preteklega leta, da je treba razvoju obrti posvetiti posebno skrb in pozornost. Skrb za nadaljnji razvoj obrti je bila poverjena občinskimi ljudskimi odbori. Obrtna dovoljenja naj bi se izdajala vsem prosilcem, ki za to izpolnjujejo pogoje, in to tudi v tistih strokah, kjer se obrtna dovoljenja izdajajo po prostem predurku.

Kako se je politika Sveta oz. občinskih ljudskih odborov odražala v razvoju obrtnišтва v letu 1957, je razvidno iz naslednjih podatkov:

Občina

Obrati — Sektor

	družbeni		zasebni		Skupaj	
	1956	1957	1956	1957	1956	1957
14. Domžale	29	23	279	290	308	313
15. Grosuplje	12	14	81	79	93	93
16. Ivančna gorica	17	19	145	123	162	144
17. Kamnik	32	35	294	276	326	311
18. Kočevje	45	37	89	119	134	156
19. Lašče	1	1	74	75	75	76
20. Litija	33	34	101	103	134	137
21. Logatec	15	16	72	73	87	89
22. Loška dolina	11	14	25	24	36	38
23. Medvode	13	12	63	57	76	69
24. Mengeš	5	5	97	97	102	102
25. Moravče	7	8	49	52	56	60
26. Ribnica	8	8	103	99	111	107
27. Sodražica	13	12	66	66	79	78
28. Vrhnika	29	29	104	96	133	125
Skupaj	728	754	4431	4496	5159	5250

Iz navedene primerjave vidimo, da se je število obrtnih obratov v družbenem sektorju povečalo v letu 1957 za 26, v zasebnem sektorju pa za 65, ali skupno za 91 obratov.

Razlika med podatki, objavljenimi v poročilu sveta za leto 1956, je nastala zaradi priključitve bivšega okraja Kočevje k okraju Ljubljana.

Kako se je v letu 1957 širila mreža obrtnih obratov, kaže naslednja primerjava:

Občina

Sektor

Porast oz. zmanj.

	družbeni		zasebni		Skupaj	
	Prijave	Odjave	Prijave	Odjave	Prijave	Odjave
1. Ljubljana-Bežigrad	12	—	30	17	+ 12	+ 13
2. Ljubljana-Center	4	—	74	64	+ 4	+ 10
3. Ljubljana-Crnuče	—	—	3	3	—	—
4. Ljubljana-Moste	2	4	29	8	— 2	+ 21
5. Ljubljana-Polje	8	8	19	8	—	+ 11
6. Ljubljana-Rudnik	1	—	17	10	+ 1	+ 7
7. Ljubljana-Sentvid	2	—	11	15	+ 2	— 4
8. Ljubljana-Siška	6	1	38	21	+ 5	+ 17
9. Ljubljana-Vič	7	1	40	18	+ 6	+ 22
10. Borovnica	1	5	2	2	— 4	—
11. Cerknica	9	5	4	11	+ 4	— 7
12. Dobropolje	2	—	1	7	+ 2	— 6
13. Dobrova	—	1	—	8	— 1	— 8
14. Domžale	2	8	30	19	— 6	+ 11
15. Grosuplje	2	—	2	4	+ 2	+ 2
16. Ivančna gorica	2	—	2	22	+ 2	— 20
17. Kamnik	3	—	6	24	+ 3	— 18
18. Kočevje	—	8	32	2	— 8	+ 30
19. Lašče	—	—	5	4	—	+ 1
20. Litija	2	1	9	7	+ 1	+ 2
21. Logatec	1	—	2	1	+ 1	+ 1
22. Loška dolina	3	—	3	4	+ 3	— 1
23. Medvode	—	1	4	10	— 1	— 6
24. Mengeš	—	—	4	—	—	—
25. Moravče	2	1	4	1	+ 1	+ 3
26. Ribnica	1	1	1	5	—	— 4
27. Sodražica	—	1	1	1	— 1	—
28. Vrhnika	1	1	6	14	—	— 8
Skupaj	73	47	379	314	+ 26	+ 65

V preteklem letu ni bilo mnogo zanimanja za izdajanje obrtnih dovoljenj za redno obrt, za katero se zahteva strokovna kvalifikacija. Prošnje za nova obrtna dovoljenja so se predvsem nanašale na obrti podobne dejavnosti, ki nimajo uslužnostnega značaja, ker se v glavnem bavijo s serijsko proizvodnjo. To so predvsem tekstilna galanterija, izdelovanje galanterijskih predmetov iz plastičnih mas in podobno. Te

stroke so spretno izrabljale ugodno konjunkturo in si zaradi pomanjkanja konkurence zelo hitro osvajaajo trg.

Največ novih prijav obrti je bilo v družbenem sektorju v stroki pekarstva, v zasebnem sektorju pa od redne obrti v strokah: krojaštvo, šivilje, mizarstvo in strojno pletilstvo, v obrti podobne dejavnosti pa: prevažanje s konjsko vprego, izdelovanje drobne tekstilne galante-

Občina

Obrati — Sektor

	družbeni		zasebni		Skupaj	
	1956	1957	1956	1957	1956	1957
1. Ljubljana-Bežigrad	28	40	205	218	243	258
2. Ljubljana-Center	184	188	941	951	1125	1139
3. Ljubljana-Crnuče	6	6	71	71	77	77
4. Ljubljana-Moste	26	24	165	186	191	210
5. Ljubljana-Polje	25	25	129	140	154	165
6. Ljubljana-Rudnik	5	6	131	138	136	144
7. Ljubljana-Sentvid	24	26	231	227	255	253
8. Ljubljana-Siška	54	59	303	320	357	379
9. Ljubljana-Vič	40	46	341	363	381	409
10. Borovnica	26	22	39	39	65	61
11. Cerknica	34	38	106	99	140	137
12. Dobropolje	1	3	51	45	52	48
13. Dobrova	5	4	76	68	81	72

rije, izdelovanje galanterijskih predmetov iz polivinila in prevozi blaga z motornimi vozili.

Odjav obrti je bilo v družbenem sektorju največ v strokah: mizarstvo, krojaštvo, šivilje, čevljarstvo, mlinarstvo, brivnice in česalnice ter kovaštvo, v obrti podobni dejavnosti pa v stroki prevažanje s konjsko vprego in izdelovanje drobne tekstilne galanterije.

Razlogi odjav obrti v letu 1957 se v družbenem sektorju navajajo večkrat zaradi likvidacije, pregrupacije v druge stroke, pripojitve k drugemu podjetju, v zasebnem sektorju pa se razlogi odjav nanašajo na opustitev, preselitev, zaposlitev v družbenem sektorju, na bolezen, starost, nerentabilnost in smrt.

V obrtništvu je bilo v letu 1957 zaposlenih v družbenem sektorju 9091 delavcev, kar je za 562 več kot v letu 1956. V zasebnem sektorju je število zaposlenih doseglo 7441 oseb in se tako zvišalo za 131 delavcev. Skupno je zaposlovalo obrtništvu obeh sektorjev v letu 1957 693 več oseb kakor v letu 1956.

Kar se tiče pomanjkanja obrtnih kapacitet, se situacija v primerjavi z letom 1956 ni bistveno spremenila. Pomanjkanje obrtnih kapacitet je bilo še nadalje v sledečih strokah: v gradbeništvu (zidarji, krovci, plekarji in slikarji), v kovinski stroki (mehaniki, avtomehaniki, kovinostrojarji, kleparji in inštalaterji), v elektrotehnični stroki (elektromehaniki, elektroinštalaterji, radio-mehaniki, galvanizerji in avtoelektričarji). Pomanjkanje obrtnih kapacitet v lesni stroki se je kazalo pri tesarjih, stavbnih mizarjih, parketarjih, sodarjih, kolarjih in lesostrugarjih. V uslužnostni obrti pa še najbolj primanjkuje pralnic, čistilnic, gospodinjskih servisov in reparaturnih delavnic. Zlasti kritično se je pokazalo pomanjkanje obrtnih kapacitet pri novogradnjah družbenega standarda.

S spremenjeno strukturo investicij v korist stanovanjskih zgradb se je očitno povečala udeležba obrtnih del pri novogradnjah, saj znaša njihova vrednost od 53 do 60% celotne vrednosti objektov. Poleg tega pa so si hišni sveti ustvarili znatna sredstva za vzdrževanje in popravila, kar vse je imelo za posledico veliko povpraševanje po obrtnih storitvah.

Hiter porast števila motornih vozil, povečana mehanizacija v kmetijstvu, uvajanje raznih gospodinjskih strojev zahtevajo tudi njihovo vzdrževanje. Obstoječe stanje obrtne dejavnosti pa ne krije teh potreb.

Vedno bolj se čuti tudi pomanjkanje obratov za osebne storitve, t. j. pralnice, čistilnice in gospodinjski servisi, ki naj bi razbremenili zaposlene žene.

Osnovna ovira pri ustanavljanju obrtnih podjetij in razširitvi obstoječih kapacitet je pomanjkanje lokalov in kvalificirane delovne sile. Posamezni ljudski odbori, predvsem na območju mesta Ljubljane, so sicer skrbeli za to, da se v novih zgradbah zgradijo lokali tudi za obrtno dejavnost, vendar bodo ti vseljivi šele v prihodnjih letih.

Povečanje števila obrtnih delavnic v letu 1957 ne predstavlja bistvenega izboljšanja za zadovoljitev potreb po obrtniških uslugah, v čemer se kaže še vedno nemajhna skrb občinskih ljudskih odborov za izboljšanje življenjskega standarda delovnih ljudi. Pri tem obstajajo tudi objektivni razlogi, kol n. pr. pomanjkanje lokalov ipd. Zasebniki in hišni sveti še nadalje odpovedu-

jejo lokale obrtnim podjetjem in jih oddajajo podjetjem, ki ponujajo in plačujejo visoko najemnino. Zato je pomanjkanje lokalov za obrt čuti posebno v mestih, pa tudi v večjih industrijskih krajih. Nadaljnji objektivni razlog za počasen razvoj obrti je tudi pomanjkanje investicijskih sredstev za nabavo novih osnovnih sredstev, za zamenjavo obrabljenih strojev in orodja, delno pa tudi še nepravilna določitev pavšalnih obveznosti.

Preureditev obstoječih prostorov včasih ovirajo tudi pretirane zahteve inšpekcijskih organov, ki ne dovolijo skromnejše ureditve obrtnih prostorov. Na drugi strani pa so tudi najemnine lokalov, ki se oddajajo v najem po ekonomskih cenah, za marsikatero obrtno delavnico, zlasti uslužnostnega značaja, previsoke.

Pomanjkljivost v kapacitetah obrtnih podjetij in delavnic se še nadalje odraža predvsem v pomanjkljivi mreži obrtnih obratov uslužne dejavnosti. Vzrok za tako stanje je, da zlasti uslužnostne obrtne delavnice ne ustvarjajo dovolj sredstev, s katerimi bi lahko odplačevale anuitete za najeta investicijska posojila.

Da bi zagotovil uspešnejši razvoj obrtništvu, je svet predlagal vsem občinskim ljudskim odborom, naj izdelajo za svoje območje perspektivni plan razvoja obrtništvu, da določijo pri odobranju posojil iz svojih sredstev take pogoje, da bodo sprejemljivi za obstoječe obrtne obrate. V ta namen je dal svet občinam sugestijo, da priskrbijo potrebna sredstva za obrt v svojih proračunih. Občinski ljudski odbori naj bi sprejeli tudi načelo, da se morajo v obrti ustvarjena sredstva v celoti vrniti v obrt za ustanavljanje novih delavnic in podjetij in za tehnično izpopolnitev in razširitev obstoječih obrtnih obratov.

Ob analizi stanja obrti je Svet ugotovil naslednje: v primerjavi s predvojnimi leti je obrt po kapaciteti sicer dosegla tedanje stanje. Upoštevati pa je treba, da se je istočasno povečalo povpraševanje po obrtniških uslugah, kar je posledica spremembe strukture in gostote prebivalstva zlasti v mestih in industrijskih središčih. Široka gradbena dejavnost, razvijajoča se mehanizacija kmetijstva, krepitev prometa in naraščajoče potrebe prebivalstva zahtevajo vedno več obrtniških uslug. Važen faktor pri tem pa je tudi povečana stanovanjska izgradnja, ki zahteva zlasti povečanje gradbene obrtne dejavnosti.

Da bi se zagotovili tudi ostali pogoji, ki bi omogočili nadaljnji razvoj obrti, je Svet sprejel načelo čim širšega pavšaliranja družbenih obveznosti v obrti.

Občinski ljudski odbori so v glavnem načela Sveta za obrt pri okrajnem ljudskem odboru osvojili in jih pretežno tudi izvajali. To pravilno pojmovanje je našlo izraz predvsem v njihovih družbenih planih za leto 1957. V posrednih občinah pa je kljub temu prišlo do nazadovanja družbenega sektorja obrti in do ukinitve nekaterih družbenih obratov, kar je predvsem posledica nepozorne intervencije občine. Občinski ljudski odbori tudi niso storili vsega, kar je potrebno za razvoj obrti ter bi morali predvsem ustanavljatičasne delavnice ter napraviti analizo sedanjega stanja in programe za nadaljnji razvoj obrti. Pri občinskih ljudskih odborih je treba vzbuditi tudi interes, da občina in njena podjetja skupno rešujejo probleme obrti.

Naloga občinskih ljudskih odborov in stanovanjskih skupnosti je ustanavljanje uslužnostnih obrti, predvsem pralnic, čistilnic, gospodinjskih servisov in reparaturnih delavnic za razbremenitev zaposlenih žena. Občinski ljudski odbori morajo iskati možnosti za razširitev obrti, predvsem uslužnostne. V preteklem letu so tudi kmetijske zadruge opustile obrtno dejavnost, vendar se družbeni obrti iz teh niso ustanavljali. Tudi v teh primerih se kaže pomanjkljiva aktivnost občinskih ljudskih odborov.

Svet je ugotovil, da so občinski ljudski odbori v preteklem letu upoštevali potrebe podjetij in delavnic za njihov bodoči razvoj. Pravilnost davčne politike posrednih občinskih ljudskih odborov se odraža tudi v določanju občinskih dokladov dohodek zasebnih obrtnikov. Pojedine občine so še vedno hotele s tem reševati svoje finančno stanje, pri tem pa so zanemarjale pravilno stimuliranje za hitrejši razvoj obrti. S tako prakso občinski ljudski odbori rešujejo le trenutno finančno stanje, potrebe obrti pa pri tem povsem zanemarjajo, saj so se tako pridobljena sredstva ponekod uporabljala v povsem druge namene.

Pomembna sprememba je na področju obrtništvu nastopila z likvidacijo obrtno nabavno-prodajnih zadrug v Ljubljani. Te zadruge so v času distribucije odigrale pozitivno vlogo in so v času administrativnega gospodarstva posredovale vključitev zasebnih obrtnikov v plansko proizvodnjo. V sedanjem razvoju pa so ONPZ pokazale negativne tendence in pomenile oviro za nadaljnji razvoj našega gospodarstva. Zato je bila likvidacija ONPZ nujna. Vlogo teh zadrug bodo glede oskrbe obrti s surovinami in distribucijo izdelkov prevzela že obstoječa trgovska podjetja. Če ta način oskrbe ne bi zadoščeval, naj bi se ustanovila tudi nova trgovska podjetja oz. trgovske agencije. Prostore, ki so jih uporabljale ONPZ, je treba tudi v bodoče izključno uporabljati za potrebe obrti.

Izpolnjevanje obveznosti družbenega plana

Vrednost celotne obrtniške proizvodnje in uslug v družbenem sektorju se je v primerjavi z letom 1956 povečala za 15%. Družbeni plan je bil prekoračen za 8%. Vrednost proizvodnje se je povečala zlasti v sledečih strokah: predelava zemlje, kamna in stekla za 27%, obrtno predelovanje tekstilnega blaga za 25%, predelovanje kovin za 23%, stavbna obrt za 21%, lesna za 16% itd. V zasebnem sektorju pa se je vrednost proizvodnje povečala za 9%.

Na povečanje proizvodnje uslug je vplivalo zlasti povečanje stanovanjske izgradnje, številne rekonstrukcije v industrijskih podjetjih, ki so zaposlile razne obrtne stroke, predvsem kovinsko, gradbeno, lesno in elektroinštalatersko, povečanje mehanizacije in prometa z motornimi vozili, povečanje sortimenta, ugodne posledice pavšalizacije, povečanje potrošnih fondov itd.

Pritegnitev delavcev k nadurnemu delu v lastnih delavnicah je prav tako ugodno vplivalo na povečanje proizvodnje, po drugi strani pa tudi na zmanjšanje šušmarstva.

Negativno pa je na izpolnjevanje plana vplivalo pomanjkanje določenih materialov, predvsem inštalacijskega materiala, deloma slaba kvaliteta armatur, pomanjkanje deviznih sredstev za uvoz nadomestnih delov, orodja, strojev in specifičnih uvoznih materialov.

Pavšalne obveznosti za pavšalirana podjetja so v letu 1957 znašale 308.652.000 din. Primerjava pavšalnih obveznosti v letu 1957 s preteklim letom ne bi bila realna, ker se je število pavšaliranih gospodarskih organizacij v tem letu povečalo in so bila med temi tudi obrtna podjetja z višjimi družbenimi obveznostmi. Pač pa kažejo pavšalni zneski, preračunani na enega zaposlenega, da je znašal pavšal v letu 1956 — 54.787 din, medtem ko je bil v letu 1957 — 53.576 din, kar predstavlja 2% manj kot v letu 1956.

Občinski ljudski odbori so posamezna podjetja tudi oproščali plačevanja družbenih obveznosti ali pa so jim določali plačevanje teh obveznosti v minimalnem znesku, da bi jim na ta način omogočili rentabilno poslovanje. Nekateri delovni kolektivi pa se kljub prejetim ugodnostim niso resno zavzeli za večjo storilnost in zboljšanje poslovanja, kar dokazuje finančni rezultat.

Pavšaliranje

V letu 1957 je bilo pavšaliranih 291 obrtnih gospodarskih organizacij, kar predstavlja 87% vseh obrtnih obratov (upoštevana so tudi likvidirana podjetja). Višina ustvarjenega celotnega dohodka pavšalstov je znašala 50% celotnega dohodka vseh obrtnih gospodarskih organizacij. Iz tega je razvidno, da so bile dejansko pavšalirane najmanjše obrtne gospodarske organizacije, večja podjetja so pa delila celotni dohodek po rednem obračunu. Medtem ko so še v letu 1956 določali ljudski odbori višino pavšala po lastni presoji, se je v letu 1957 določala višina pavšala s pogodbo, ki sta jo sklenila občinski ljudski odbor in gospodarska organizacija. Z novim načinom določanja pavšalnih obveznosti so se gospodarske organizacije kot pogodbene stranke prostovoljno obvezale na plačilo določenih obveznosti. To je imelo za posledico realnejšo določitev pavšalov, zaradi česar so izostale tudi pritožbe.

S pavšaliranjem družbenih obveznosti se je omogočila gospodarskim organizacijam poenostavitev finančnega poslovanja, po drugi strani pa je bila dana najboljša stimulacija za racionalnejše poslovanje in dvig storilnosti, ker so gospodarske organizacije s sredstvi, ki so jim ostala po kritju stroškov in družbenih obveznosti, lahko prosto razpolagala. Z nižjimi obremenitvami so posamezni ljudski odbori dali možnost nerentabilnim, vendar družbeno potrebnim, predvsem uslužnostnim obrtem, da so lahko vsklajali svoje izdatke z dohodki, pri tem pa izplačevali 100% plače po tarifnem pravilniku.

Pri določanju pavšalov za leto 1957 so ljudski odbori predvsem upoštevali gospodarsko zmogljivost, višino pavšalov v letu 1956, število zaposlenih, splošno povišanje plač, podražitev električne energije in komunalnih uslug ter obremenitev z odplačevanjem anuitet.

Na splošno je pavšaliranje ugodno vplivalo na povečanje obrtne proizvodnje, kar je razvidno iz realizacije celotnega dohodka. Pavšalirana obrtna podjetja so povečala celoten dohodek v primeri z letom 1956 za 18%, plan pa so prekoračili za 12%. Nepavšalirana obrtna podjetja pa so povečala celoten dohodek v primerjavi z letom 1956 le za 13%, plan pa so prekoračila le za 1%. Poleg tega so skoraj vsa pavšalirana podjetja in delavnice okrepila svoj gospodarski položaj, kar

jim bo služilo kot podlaga za nadaljnji razvoj.

Svet je smatral, da je treba načelo pavšaliranja široko tolmačiti in ga razširiti na čimvečje število delavnic in podjetij. Svet je zastopal načelo pavšaliranja tudi v zasebni obrti, in sicer na podlagi 8-urnega delavnika. Na ta način bi se oba sektorja približala glede obremenitve enakim pogojem, v zasebnem sektorju obrti pa bi bila dana stimulacija za večjo proizvodnjo ter priznanje za prekurorno delo zasebnega obrtnika.

Investicijska politika

Za potrebe obrti je bilo v letu 1957 korišćeno 32.750.000 dinarjev iz okrajnega sklada, iz občinskih skladov pa 120.432.000 dinarjev. Za območje bivšega okraja Kočevje je bilo iz okrajnega investicijskega sklada porabljenih 4.192.000 din, za občine na območju tega okraja pa 16.390.000 din.

Svet je iz okrajnega investicijskega sklada odobril posojila v višini 32.750.000 din 7 obrtnim podjetjem, in sicer za gradnje 1.788.000 dinarjev, za opremo 30.783.000 din in za ostalo 179.000 din. Občinski ljudski odbori so dali posojila 62 podjetjem. Največ sredstev je dala občina Ljubljana-Center, in sicer dvajsetim podjetjem. Sredstva občinskih investicijskih skladov so bila odobrena za potrebe obrti takole:

Za gradnje 17.626.000 din, za opremo 94.336.000 din in za ostalo 8.449.000 dinarjev. Investicijski sklad okraja Kočevje je prispeval za dve obrtni podjetji za gradnje 50.000 dinarjev, za opremo 4.040.000 din, za ostalo pa 102.000 din. Občinski investicijski sklad bivšega okraja Kočevje je odobril investicije osmim podjetjem, in sicer za gradnje 6.675.000 din, za opremo 9.526.000 in za ostalo 189.000 dinarjev.

V celoti je bilo torej za potrebe obrtništva uporabljenih 173.764.000 dinarjev, in sicer:

za gradbeno stroko	14.303.000 din
za lesno stroko	46.956.000 "
za kovinsko stroko	41.092.000 "
za živilsko stroko	16.268.000 "
za elektroind. stroko	16.188.000 "
za krojaško stroko	11.042.000 "
za čevljarstvo stroko	765.000 "
za ostale stroke	27.150.000 "

Iz prikaza je razvidno, da silijo vajenci predvsem v določene stroke, nekatere pa ostajajo kritične, ker se na novo vajenci ne vključujejo. Te stroke so predvsem: zlatarstvo, instalaterstvo, umetno kovaštvo, oblaganje z lesom, knjigoveštvo, kartonaža, vezenje, usjarstvo, tokavičarstvo, kozmetika, pedikura, izdelovanje glasbil, pečatarstvo in svečarstvo.

Le neznatno število vajencev se je v letu 1957 vključilo tudi v naslednje stroke: metlarstvo, kovinostugarstvo, kovinotiskarstvo, urarstvo, vulkanizacija, plastične mase, črkoslikarstvo, graverstvo, mlinarstvo in ščetarstvo.

Omeniti moramo tudi najpogostejše vzroke razvez učnih pogodb. To so: sporazumno, samovoljna prekinitev, slabe stanovanjske prilike, nediscipliniranost, zaposlitev v drugi stroki, neuspeh v šoli, bolezen, sprememba učnega mojstra in pomanjkanje veselja do obrti.

Kar se tiče problema vajenskega kadra je treba poudariti, da se v letu 1957 v glavnem ni mnogo izboljšal od preteklega leta. Na razpolago je dovolj vajencev, ki bi se radi vključili v obrt, posebno v določene stroke, nezadostno pa je število šolskih prostorov. Šolska reorganizacija je sicer izvedena, občutno pa še vedno primanjkuje va-

se je produktivnost dela povečala za približno 5%. Kljub temu pa se opaža še vedno prekomerna fluktuacija delovne sile predvsem v gradbeni, kovinski, lesni in instalaterski stroki, ker si delavci iščejo zaposlitve deloma v industriji, deloma pa v drugih panogah zaradi večjih plač in lažjih ter manj zahtevnih pogojev dela. Zaradi neurejenega nagrajevanja v obrtništvu primanjkuje sposobnega vodilnega in kvalificiranega kadra, ki se raje zaposluje v industriji. Na splošno je treba ugotoviti, da je izobrazil vodilnega kadra v družbenem sektorju obrti slaba, zlasti glede na to, ker organizacija podjetja zahteva od upravnika, da obvlada poleg vseh faz dela v proizvodnji tudi ekonomsko in administrativno poslovanje v podjetju.

Za dvig kadra so bili prirejeni razni tečajji, ki so jih organizirali okrajna obrtna zbornica, republiška

obrotna zbornica. Društvo za varilno tehniko, Zavod za varjenje, Društvo elektrotehnikov, Sindikalna podružnica pekov in obrtno podjetje »Kroj«. Vsi tečajji so bili v Ljubljani, razen enega, ki je bil v Domžalah. Skupno se je udeležilo teh tečajev iz območja okraja 414 obiskovalcev.

Vajeništvo

Po podatkih okrajne obrtne zbornice je bilo v letu 1957 registriranih 1351 novih učnih pogodb, od tega 1016 moških in 335 ženskih vajencev. Družbena obrt je dobila na novo 533 vajencev, zasebna pa 798. Konec leta 1956 je bilo 3124 vajencev. Če upoštevamo novo sklenjene učne pogodbe v letu 1957 in odšteto 227 razvezanih učnih pogodb in 879 opravljenih pomožniških izpitov, je končno število vajencev 3369, kar je za 245 več kot v letu 1956. Ločeno po sektorjih in spolih je stanje vajencev naslednje:

Družbeni sektor			Zasebni sektor			Skupaj		
m.	ž.	skup.	m.	ž.	skup.	m.	ž.	skup.
1099	186	1285	1477	607	2084	2576	793	3369

Iz primerjave med družbenim in zasebnim sektorjem ugotavljamo, da zasebni sektor zaposluje 799 vajencev več kot pa družbeni. Razlogov za to je več. Verjetno je poleg tega, da ima zasebni sektor več delavnic,

kjer se po številu delavnic vključijo tudi več vajencev, eden glavnih razlogov tudi ta, da nudi zasebni sektor stanovanje in hrano vajencu pod ugodnejšimi pogoji, kot je to mogoče v vajeniških domovih.

V posamezne stroke so se v letu 1957 vključevali vajenci takole:

	moški	ženske
obrotno predelovanje kovin	284	—
elektrotehnična stroka	73	—
kemična stroka	1	—
predelovanje zemlje, kamna in stekla	23	1
stavnene obrti	174	1
predelovanje lesa	259	—
predelovanje tekstila	35	235
predelovanje usnja	29	26
živilska obrt	61	2
osebne storitve	7	66
druge obrti	70	4
	1016	335

Glede na sektor je bilo vključevanje sledeče:

	moški	ženske	skupaj
družbeni	473	80	553
zasebni	543	255	798
	1016	335	1351

Iz prikaza je razvidno, da silijo vajenci predvsem v določene stroke, nekatere pa ostajajo kritične, ker se na novo vajenci ne vključujejo. Te stroke so predvsem: zlatarstvo, instalaterstvo, umetno kovaštvo, oblaganje z lesom, knjigoveštvo, kartonaža, vezenje, usjarstvo, tokavičarstvo, kozmetika, pedikura, izdelovanje glasbil, pečatarstvo in svečarstvo.

Le neznatno število vajencev se je v letu 1957 vključilo tudi v naslednje stroke: metlarstvo, kovinostugarstvo, kovinotiskarstvo, urarstvo, vulkanizacija, plastične mase, črkoslikarstvo, graverstvo, mlinarstvo in ščetarstvo.

Omeniti moramo tudi najpogostejše vzroke razvez učnih pogodb. To so: sporazumno, samovoljna prekinitev, slabe stanovanjske prilike, nediscipliniranost, zaposlitev v drugi stroki, neuspeh v šoli, bolezen, sprememba učnega mojstra in pomanjkanje veselja do obrti.

Kar se tiče problema vajenskega kadra je treba poudariti, da se v letu 1957 v glavnem ni mnogo izboljšal od preteklega leta. Na razpolago je dovolj vajencev, ki bi se radi vključili v obrt, posebno v določene stroke, nezadostno pa je število šolskih prostorov. Šolska reorganizacija je sicer izvedena, občutno pa še vedno primanjkuje va-

ostalim organom, ki obravnavajo probleme vajeništva.

Bodoče smernice za delo Sveta

Svet za obrt je za leto 1958 na svoji seji dne 26. dec. 1957 določil smernice za delo in politiko, ki naj bi vplivala na hitrejši razvoj obrtništva v okraju.

V ta namen je sprejel naslednje sklepe:

Osnovna ovira za povečanje zmogljivosti je še vedno pomanjkanje lokalov. Kritično stanje obrti bo zato treba reševati tudi z izgradnjo novih delavnic. Pri novih stanovanjskih stavbah je treba v sodelovanju s stanovanjskimi skupnostmi predvideti posebne servisne delavnice za vzdrževanje stanovanjskih poslopij in za pomoč zaposlenim ženam. Razvrstitev novih obratov mora temeljiti na analizi tržišča in potreb prebivalstva. Pri tem bo morala Okrajna obrtna zbornica s svojimi pododbori sodelovati z občinskimi ljudskimi odbori. Predvsem bo treba povečati obrtne zmogljivosti v mestu in v industrijskih središčih, kjer so zaradi spremembe strukture in povečane gostote prebivalstva potrebe po obrtniških storitvah največje.

Da bi se obstoječe obrtne zmogljivosti lahko sprostile za opravljanje storitev, naj bi se s serijsko obrtno proizvodnjo ukvarjala industrijska podjetja, ki naj bi ustanavljala tudi servisne delavnice. Industrijska podjetja naj bi ustanavljala svoje delavnice za popravila svojih lastnih izdelkov.

Za zadovoljitev potreb po gradbenih storitvah bo treba organizirati serijsko proizvodnjo gradbenih elementov, gradbena podjetja pa bodo morala organizirati lastne obrtne obrate za izvrševanje obrtnih gradbenih del. Občinski ljudski odbori bodo morali v bodočem letu zagotoviti več investicijskih sredstev za gradnjo novih obrtnih obratov, za rekonstrukcijo obstoječih obratov, zlasti pa za izpopolnitev njihove opreme. V ta namen bodo morali vložiti za razvoj družbenega sektorja obrti vsaj toliko sredstev, kot jih prispeva v sredstva občine obrt sama.

Ljudski odbori bi morali skrbeti tudi za izdelavo programov in načrtov za nove delavnice.

Poleg razširitve obrtne mreže ostaja skrb za vzgojo obrtniškega kadra ena najvažnejših nalog tudi v letu 1958. Zato bo treba strokovnemu izpopolnjevanju kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev posvetiti posebno skrb. Te naloge mora prevzeti Okrajna obrtna zbornica s svojimi organi v sodelovanju z občinskimi ljudskimi odbori. Zagotoviti bo treba tudi večji dotok vajenskega kadra, predvsem s požeželja. Zato bi bilo potrebno, da se za vključevanje v tiste stroke obrti, kjer vajencev največ primanjkuje, razpišejo štipendije in organizirajo začasni vajeniški domovi.

Za nemoten razvoj je treba obrti zagotoviti tudi surovine in tehnični material. Posebno skrb je treba posvetiti oskrbi s specifičnimi materiali iz domače proizvodnje in uvoza, ki jih obrt nujno potrebuje. Za uvoz potrebne materiale in orodja za obrt je treba zagotoviti potrebna devizna sredstva. Z organizacijo posebnih agencij bi bilo potrebno povečati izdelovanje obrtniških predmetov za široko potrošnjo, organizirati delo na domu in izdelke posredovati trgovski mreži.

Nove organizacije in že obstoječa trgovska mreža morajo prevzeti

dosedanje vloge in naloge ONPZ ter skrbeti, da se bo izboljšala oskrba za celotno obrt v nasprotju z ONPZ, ki so te posle opravljale le za določeno število privatnih obrtnikov.

Na poslovanje in nadaljnji razvoj obrti bodo tudi v bodoče vplivale obveznosti podjetij do družbenih dajatev, katere določajo občinski ljudski odbori. Ti morajo upoštevati značaj obrtnih podjetij in delavnic, njihovo zmogljivost, potrebe in obveznosti. Stopnje amorti-

zacije naj bodo določene tako, da bodo zagotovile obratom redno obnavljanje osnovnih sredstev.

Pri določanju družbenih obveznosti je treba iti na čim širšo pavalizacijo predvsem tistih obrtnikov, ki vrše usluge sami brez tuje delovne sile.

Da bi se tudi v zasebnem sektorju obrtništva sprostile obstoječe zmogljivosti, predvsem za opravljanje individualnih uslužnostnih storitev, morajo dela pri večjih pod-

jetjih, ki so jih doslej izvrševali zasebni obrtniki, prevzeti industrijska in večja obrtna podjetja družbenega sektorja. Družbena obrt naj bi delala v kooperaciji z zasebnimi delavnicami, da bi se tako glede na omejitve delovne sile izkoristile obstoječe zmogljivosti.

Občinski ljudski odbori naj izdelajo obrtna dovoljenja vsem prosilcem, ki izpolnjujejo predpisane pogoje. Posebno pozornost morajo posvetiti predvsem uslužnostni obrti.

8. člen

Od najemnin za poslovne prostore v hišah, ki so družbena lastnina ter od takih najemnin v zasebnih hišah, ki so vključene v stanovanjsko skupnost, morajo hišni svetovi po zadostitvi obveznosti iz četrtega in petega člena, odvesti mesečne ustrezni stanovanjski skupnosti:

1. pri hišah, grajenih do leta 1900	30 %
2. pri hišah, zgrajenih od 1. 1901 do 1910	40 %
3. pri hišah, zgrajenih od 1. 1911 do 1918	50 %
4. pri hišah, zgrajenih od 1. 1919 do 1945	60 %
5. pri hišah, zgrajenih od 1. 1946 dalje	80 %
Preostala najemnina od poslovnih prostorov se razdeli:	
najmanj 60 % v amortizacijski sklad,	
najmanj 20 % za vzdrževanje,	
največ 20 % za hišno upravo.	

9. člen

Zasebni lastniki hiš, v katerih so poslovni prostori, hiše pa niso vključene v stanovanjsko skupnost, odvajajo mesečno ustrezni stanovanjski skupnosti od poslovnih najemnin tolikšen procent, kot je določen za posamezne vrste hiš v prejšnjem členu.

Najemnina, ki ostane po odvedbi prispevka stanovanjski skupnosti, se vplača na poseben račun pri kreditni ustanovi za vzdrževanje teh zgradb. Tako zbrana sredstva se smejo uporabljati le za vzdrževanje lokalov in skupnih prostorov zgradbe, ki je sredstva vplačala.

Natančnejša navodila glede vodenja evidence in trošenja v prejšnjem odstavku navedenih sredstev bo po potrebi izdal Svet za stanovanjske zadeve ObLO.

10. člen

Zasebni lastniki hiš, ki niso vključene v stanovanjsko skupnost in v katerih njih lastniki ne stanujejo, so dolžni odvajati mesečno 10 % stanovanjske najemnine ustreznih stanovanjski skupnosti izvzemši tistih lastnikov, ki kljub sodni odpovedi ne morejo stanovati v lastni hiši.

11. člen

Stanovanjske skupnosti morajo vsa finančna sredstva, ki jih dobijo po tem odloku nalagati pri občinskem kreditnem skladu kot svoja lastna namenska sredstva.

Finančna sredstva iz prednjega odstavka smejo stanovanjske skupnosti uporabljati samo za zidanje stanovanjskih hiš, prostorov za servisne delavnosti, za ureditev otroških vrtcev in podobno.

12. člen

Za prekršek se kaznuje z denarno kaznijo do 3000 din, kdor ravna v nasprotju z določbami 4., 8., 9. in 10. člena tega odloka.

13. člen

Z uveljavitvijo tega odloka prenehajo veljati vsi predpisi, ki so v nasprotju s tem odlokom.

14. člen

Ta odlok velja od dneva objave v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana.

St. 01/1-2/5-58.

Predsednik ObLO:
Marijan Jenko l. r.

Vsebina

Poročilo o delu Sveta za obrt za l. 1957.
Razpis delovnega mesta občine Dobropolje.
243 Odlok o ustanovitvi odreda predvojaške vzgoje občine Ribnica.
244 Odlok o stanovanjski tarifi ter razdelitvi najemnin na sklade občine Ljubljana-Siška.

OBČINSKI LJUDSKI ODBORI

OBČINA DOBROPOLJE

RAZPIS

Komisija za uslužbenske zadeve pri občinskem ljudskem odboru Dobropolje

razpisuje

na podlagi 21. člena zakona o javnih uslužbencih sledeče delovno mesto: veterinarskega tehnika, uslužbenca

III. vrste

Pogoj: srednja strokovna izobrazba ali najmanj triletna praksa.

Prošnjo z osebniimi podatki in kratkim prikazom dosedanjih službovanj naslovite na občinski ljudski odbor Dobropolje.

Komisija
za uslužbenske zadeve

OBČINA RIBNICA

247.

Na podlagi 1. odstavka, 15. člena, 2. točke, 50. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS št. 19/52) je občinski ljudski odbor Ribnica na seji občinskega zbora in zbora proizvajalcev z dne 17. aprila 1958 sprejel

ODLOK

o ustanovitvi oddelka predvojaške vzgoje za območje občine Ribnica.

1. člen

Ustanovi se oddelk predvojaške vzgoje »Drago Zalar« kot organizirana teritorialna enota za območje občine Ribnica. Oddelk ima sedež v Ribnici.

2. člen

V okviru oddelka predvojaške vzgoje se ustanovi delavska četa v Ribnici, katera ima v svojem sestavu tri vode.

Samostojen vod predvojaške vzgoje sestavljajo mladinci obvezniki iz vasi: Blate, Rakitnica, Lipovec in Grčarice.

3. člen

Predsednik občinskega ljudskega odbora Ribnica je pooblaščen, da na predlog komandanta oddelka predvojaške vzgoje ustanovi še druge čete, če bi to narekovali upravičeni razlogi. Vsaka četa predvojaške vzgoje ima po potrebi vode, ki šteje vsak okrog 20 mladincev.

4. člen

Oddelku predvojaške vzgoje načeljuje komandant oddelka, ki je rezervni oficir JLA. Četam načeljujejo komandirji čet, ki so rezervni oficirji ali podoficirji iz podjetij ali iz vasi, v katerih območje spadajo mladinci posameznih vodov.

5. člen

Komandant oddelka, komandirji čet in vodov sestavljajo komandni kader teh enot predvojaške vzgoje.

Komandant oddelka prejema naloge od predsednika občinskega ljudskega odbora. Ostalemu kadru pa določa naloge komandant oddelka.

6. člen

Komandanta oddelka imenuje in razreši predsednik občinskega ljudskega odbora, le-ta imenuje tudi komandirje čet na predlog komandanta oddelka predvojaške vzgoje.

Oddelk predvojaške vzgoje ima naslednje naloge:

a) vodi nadzor in nudi pomoč pri evidenci in vključevanju mladincev v predvojaško vzgojo;

b) skrbi za dvig političnoideološke in kulturnoprosvetne ravni mladincev predvojaške vzgoje;

c) skrbi za izvedbo raznih vojaških vežb, za organizirano sodelovanje mladincev pri športnih tekmovanjih in proslavah ob priliki raznih državnih praznikov;

d) skrbi za organizirano sodelovanje mladincev predvojaške vzgoje v primeru elementarnih nezdod (požari, poplave in podobno);

e) opravlja še druge naloge, ki mu jih naloži občinski ljudski odbor neposredno ali njegova komisija za narodno obrambo.

8. člen

Komandant oddelka poroča o delu oddelka in predlaga morebitne ukrepe za izboljšanje dela predvojaške vzgoje praviloma komisiji za narodno obrambo občinskega ljudskega odbora vsaj enkrat vsake tri mesece.

9. člen

Ta odlok velja od dneva objave v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana.

Predsednik
Občinskega ljudskega odbora:
Stane Ile l. r.

OBČINA LJUBLJANA-SIŠKA

241.

Na podlagi 2. odstavka 15. člena in 79. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Ur. l. FLRJ št. 19/52) in 16., 73., 74., 77., 90. in 92. člena Uredbe o upravljanju stanovanjskih hiš (Ur. l. FLRJ št. 29/454) ter v zvezi z 9., 38., 39., 40. in 48. točko 103. člena Uredbe o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov (Ur. l. FLRJ št. 52/57), po predlogu Sveta za stanovanjske zadeve je Občinski ljudski odbor Ljubljana-Siška na ločeni seji Občinskega zbora in zbora proizvajalcev dne 3. aprila 1958 sprejel:

ODLOK

o stanovanjski tarifi, razdelitvi najemnin in skladih.

1. člen

Najemnina za stanovanjske prostore se določi glede na število točk, površino in okoliš, v katerem je stanovanje.

Cena za posamezno točko na 1 m² stanovanjske površine se določi:

- a) v prvem okolišu na 0.37 din
- b) v drugem okolišu na 0.34 din

c) v tretjem okolišu na 0.30 din

d) v četrtem okolišu na 0.25 din

Glede okolišev veljajo odločbe odloka o kategorizaciji stanovanj in o okoliših na območju glavnega mesta Ljubljana (Ur. l. LRS 11/54).

2. člen

Pri izračunavanju najemnine po prednjem členu se ne upošteva površina sob nad 30 m² ter zaprtih hodnikov in predsob nad 20 m².

3. člen

Uživalci stanovanj plačujejo za uporabo zelenjavnih vrtov pri hišah letni prispevek od 1 do 3 dinarjev za 1 m², za sadna drevesa pa po donosnosti.

Po prednji tarifi določi prispevek hišni svet, oziroma hišni lastnik s pogodbo.

Prispevek se obravnava kot najemnina.

4. člen

Zasebnemu lastniku oziroma skupaj vsem solastnikom hiše, ki je vključena v stanovanjsko skupnost, se pred razdelitvijo najemnine na sklade izplača od mesečne najemnine:

- do 10.000.— din 10 %,
- od 10.000.— din do 50.000 7 %, toda ne manj kot 1000.— din,
- nad 50.000.— din 5 %, toda ne manj kot 3500.— din, a največ 6.000.— din.

5. člen

Zasebnemu lastniku, ki nima drugih sredstev za preživljanje, lahko oddelk za komunalne, gradbene in stanovanjske zadeve ObLO določi v okviru donosa hiše višji znesek, vendar ne nad 50 % najemnine.

Zoper določitev dela najemnine, ki pripada zasebnemu lastniku po tem členu, je dopustna pritožba na Svet za stanovanjske zadeve ObLO.

6. člen

Preostala stanovanjska najemnina se razdeli:

- najmanj 50 % v amortizacijski sklad,
- najmanj 20 % za vzdrževanje,
- do 30 % za hišno upravo.

Hišni svet lahko določi za razdelitev v amortizacijski sklad in v sklad za vzdrževanje tudi višji odstotek na račun zmanjšanja stroškov za hišno upravo.

7. člen

Hišni sveti morajo od zneska najemnine, ki pripada amortizacijskemu skladu, odvesti mesečno 20 % ustreznih stanovanjski skupnosti.

Hišni sveti stanovanjskih hiš, ki so bile zgrajene do vključno leta 1958, ne odvajajo dela sredstev amortizacijskega sklada po določbah prvotnega odstavka tega člena.

Amortizacijski sklad in sklad za vzdrževanje hiš iz drugega odstavka tega člena se združita v en sklad za vzdrževanje.